

Asia: VN/12531/2021

LAUSUNTOPYYNTÖ VAMMAISPALVELULAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTUKSESTA

Lausunnonantajan tausta

1. Vastaaajan taustaorganisaatio

Yksityinen palveluntuottaja [Onnikodit]

Yleistä hallituksen esitysluonnoksesta

2. Ovatko esitysluonnoksen pykälät selkeitä?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

-

3. Tukevatko pykälien perustelut hyvin lain soveltajaa?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi

-

4. Vahvistaako esitys vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuutta?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Katsomme, että lausuttavana oleva hallituksen esitys on pääperiaatteiltaan oikeansuuntainen ja yhdenvertaisuutta edistävä.

5. Lisääkö esitys vammaisten henkilöiden osallisuutta yhteiskunnassa?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

-

6. Parantaako esitys vammaisen henkilön mahdollisuuksia saada yksilöllisen tarpeensa mukaisia palveluita vamman tai sairauden laadusta riippumatta?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Esitys saattaa tietyiltä osin parantaa henkilöiden mahdollisuuksia saada yksilöllisiä palveluita vamman tai sairauden laadusta riippumatta. Tietyt sanamuodot (toimintakyvyn heikentymisen ”olennaisuus” tai ”merkittävyyttä”) soveltamisalan vammaisuuden määrittelyssä saattaa kuitenkin muodostaa uusia väliinpuotoajaryhmiä, kuten lievästi kehitysvammaiset, autismikirjon henkilöt, ikääntyvät kehitysvammaiset. Olisi perusteltua, että soveltamisalaa tarkistettaisiin siten, että vammaisuuden kirjo tulee yhdenvertaisesti huomioiduksi, eikä palveluiden saaminen muodostu niitä tarvitseville ryhmille esteeksi.

Hallituksen esityksen sisältämä henkilökohtaisen avun voimavararajaus heikentää nykyisessä muodossaan tarpeettomasti mahdollisuuksia saada yksilöllisiä tarpeita vastaavia palveluita. Henkilökohtainen apu pitää varmistaa yhdenvertaisesti kaikille sitä tarvitseville vammaisille henkilöille riippumatta henkilön vamman luonteesta tai hänen kommunikaatio- tai muista kyvyistään.

7. Mitä haluaisit ehdottomasti säilyttää esityksessä ja miksi (asiakokonaisuus, pykälä, kohta perusteluissa tms.)? Mainitse avovastauksessa (lyhyesti) enintään kolme asiaa.

-

1.

Asumisen tuki (välttämätön palvelukokonaisuus)

2.

Työ- ja päivätoiminta sekä kuljetusten maksuttomuus ovat vähävaraisille kehitysvammaisille tärkeitä (päivätoiminnan jääminen pois vammaisen ihmisen elämästä maksullisen kuljetuksen vuoksi olisi kohtuutonta)

3.

Henkilökohtainen apu (ilman voimavararajauksia)

8. Mitä haluaisit ehdottomasti poistaa tai muuttaa esityksessä ja miksi (asiakokonaisuus, pykälä, kohta perusteluissa tms.)? Mainitse avovastauksessa (lyhyesti) enintään kolme asiaa.

-

1.

Soveltamisalasta tulee poistaa ilmaisu ”oleellinen” toimintakyvyn alenema, vaan sen pitäisi riittää, että toimintakyky on heikentynyt niin, että sen vuoksi on syntynyt välttämätön tarve tämän lain mukaisille erityispalveluille.

2.

Henkilökohtaisen avun voimavararajaus

3.

-

9. Ottaako esitys riittävästi huomioon vammaisten lasten tarpeet?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi

-

10. Voidaanko esityksen mukaisilla palveluilla vastata kattavasti hengityshalvauspotilaiden palvelutarpeisiin?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi

-

Soveltamisala

11. Onko lain soveltamisala tarkoituksenmukainen?

Ei pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Hallituksen esityksessä tällä hetkellä oleva vammaisuuden määritelmä saattaa rajata osan kehitysvammaisia soveltamisalan ulkopuolelle. Esitys saattaa tietyiltä osin parantaa henkilöiden mahdollisuuksia saada yksilöllisiä palveluita vamman tai sairauden laadusta riippumatta. Tietyt sanamuodot (toimintakyvyn heikentymisen ”olennaisuus” tai ”merkittävyyttä”) soveltamisalan vammaisuuden määrittelyssä saattaa kuitenkin muodostaa uusia väliinputoajaryhmiä, kuten lievästi kehitysvammaiset, autismikirjon henkilöt, ikääntyvät kehitysvammaiset. Olisi perusteltua, että soveltamisalaa tarkistettaisiin siten, että vammaisuuden kirjo tulee yhdenvertaisesti huomioiduksi, eikä palveluiden saaminen muodostu niitä tarvitseville ryhmille esteeksi.

Palvelut

12. Ottavatko valmennusta, henkilökohtaista apua ja erityistä tukea koskevat säännökset kokonaisuutena arvioiden riittävästi huomioon eri tavoin vammaisten henkilöiden tarpeet?

Eivät pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Henkilökohtaisen avun voimavararajaus ei ota huomioon yhdenvertaisella tavalla kaikkien kehitysvammaisten tarpeita.

13. Onko valmennusta koskevien pykälien (7-8 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

14. Esityksessä ns. kuntouttavan varhaiskasvatuksen järjestäminen vammaispalvelulain mukaisena valmennuksena edellyttää palvelun maksuttomuudesta säätämistä varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaissa ja kuntien menettämän asiakasmaksutulon korvaamista kunnille vuosittain osana tähän esitykseen käytettävissä olevaa valtionosuutta.

Onko varhaiskasvatuksen järjestäminen vammaispalveluna tarkoituksenmukaista?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi

-

15. Onko henkilökohtaista apua koskevien pykälien (9-11 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Voimavararajaus asettaa henkilöitä eriarvoiseen asemaan.

16. Onko erityistä tukea koskevien pykälien (12-13 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Siirtymäaika vuoteen 2025 saakka on nähdäksemme pitkä ja lain voimaantuloa tulisi aikaistaa.

17. Onko erityisestä osallisuuden tuesta tarpeellista säätää palveluna (12 § 2 mom. 1 kohta)?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

18. Onko tuesta päätöksenteosta tarpeellista säätää palveluna (12 § 2 mom. 2 kohta)?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

19. Onko vaativasta moniammatillisesta tuesta tarpeellista säätää palveluna (12 § 2 mom. 3 kohta)?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

20. Onko asumisen tuen pykäläkokonaisuus (14-17 §) tarpeenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

21. Onko säännös vammaisten lapsen asumisesta kodin ulkopuolella tarkoituksenmukainen?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi

-

22. Onko lyhytaikaista huolenpitoa koskeva pykälä (18 §) sisällöltään tarkoituksenmukainen?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi

-

23. Onko päivätoiminnasta (19 §) tarkoituksenmukaista säätää vammaispalvelulaissa?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

24. Onko tarkoituksenmukaista, että työtoiminnasta ja työllistymistä tukevasta toiminnasta ei säädetä vammaispalveluissa, jos niistä säädetään sosiaalihuolto- tai muussa laissa?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi

-

25. Onko liikkumisen tuen toteuttamistapoja tarpeellista monipuolistaa 22 §:ssä ehdotetulla tavalla?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi

-

26. Mikä on näkemyksenne liikkumisen tuen määrää (23 §) ja laajuutta (24 §) koskevista säännöksistä?

Liikkumisen tuki päivä- ja työtoimintaan tulee säilyttää ilman omavastuuosuutta.

27. Onko taloudellista tukea koskeva pykälä (25 §) tarkoituksenmukainen?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi

-

28. Vammaispalvelulaki käsitellään eduskunnassa syksyllä 2022. Tavoitteena on lain voimaantulo 1.1.2023. Siirtymäsäännöksillä on tarkoitus antaa hyvinvointialueille aikaa lain toimeenpanoon. Alkuvaiheessa päätösten muuttaminen uuden lain mukaisiksi vaatii paljon taloudellisia- ja henkilöstövoimavaroja. Tämän vuoksi uudet erityistä osallisuuden tukea ja tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tulevat voimaan vasta 1.1.2025.

Helpottavatko voimaantulo- ja siirtymäsäännökset (33 ja 34 §) lain toimeenpanoa?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi

-

Kehitysvammalaki

29. Vastaavatko kehitysvammalain (muutettuna) voimaan jäävät itsemääräämisoikeuden vahvistamista ja perusoikeuksien rajoittamista koskevat säännökset riittävästi väliaikaiseen sääntelyn tarpeeseen?

Eivät pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Kehitysvammalain itsemääräämisoikeutta vahvistavat ja perusoikeuksien rajoittamista koskevat säännökset ovat olleet voimassa kohta kuusi vuotta. Käytäntö on osoittanut niissä olevan puutteita ja epäkohtia, joita olisi tässä yhteydessä hyvä korjata.

Rajoitustoimenpiteiden kirjaamisessa (42 o §) tulisi keventää kirjaamisen ohjetta liittyen sängynlaitojen käyttämiseen, jota on käytännössä ja lain myötä opittu käyttämään vain suojaavana toimenä. Näemme riittävänä kirjaamisena rajoitteen alkamis- ja päättymisajan ilman viiden kohdan perustelevaa kirjaamista.

Valvotun liikkumisen pykälää (42 m §) tulisi tarkentaa, jotta niille kehitysvammaisille, joiden ulkoiluun ja osallisuuden tukemiseen ei liity todellista rajoittamista, ei tehdä päätöstä valvotusta liikkumisesta. Kohtuullisten mukautusten ja valvotun liikkumisen ero on kirkastettava. Valvotun liikkumisen kirjaaminen on myös osoittautunut hankalaksi ja kirjavat käytännöt antavat virheellisen kuvan rajoitustoimenpiteiden määrästä.

Valvotun liikkumisen liian kevyin perustein tehty päätös aiheuttaa tilanteen, jossa henkilön kanssa voi ulkoilla vain sote-ammattilainen. Tässä tilanteessa vapaa-ajan avustajana ei voi toimia kouluttamaton henkilö, mikä ei ole tarkoituksenmukaista.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista

30. Ovatko sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Eivät pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Matkojen, joita henkilö tarvitsee voidakseen käyttää hänelle myönnettyä palvelua, tulee olla käyttäjälle maksuttomia.

31. Onko ehdotus vammaisen lapsen kodin ulkopuolisesta asumisesta perittävästä maksusta mielestäsi onnistunut?

-

Mikäli vastasit EI, miten säätäisit maksun perusteista?

-

Esityksen vaikutukset

32. Antavatko esityksen arvioidut ihmisvaikutukset (vammaiset lapset ja aikuiset, iäkkäät henkilöt) oikean kuvan uudistuksen vaikutuksista?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi

-

33. Onko arvio esityksen kustannus- ja henkilövaikutuksista mielestänne realistinen?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi

-

34. Muut vapaamuotoiset huomiot esityksestä.

Olemme Kehitysvammaliiton jäsenorganisaatio ja olemme vaikuttaneet osaltamme liiton lausuntoon, jonka sisällön allekirjoitamme.

Lampinen Marina
Mehiläinen - Onnikodit